

EL CARRER ON VIUS

CENTENARIS

Ara que ja queden certament un tant llunyans, i coberts per tants altres esdeveniments, aquells que alguns nefasts comentaristes s'encaboten en anomenar "fasts del Quint Centenari", és a dir, la commemoració del descobriment d'Amèrica al 1492, cal costatar que si bé a bastants llocs la festa va moure prou de diners i de debats (malgrat que no sempre amb el profit que calia esperar), a casa nostra la històrica i espectacular data no va fer moure un dit a ningú.

No sempre ha estat així, però. I com que abans del cinquè hi va haver, evidentment, un quart centenari, paga la pena recordar com a contrast que aleshores eren altres temps i bufaven altres vents, i el municipi es va fer ressò de la insòlita entropessada del senyor Colom i va prendre acords que es reflectiren al nomenclator urbà i que encara estem emprant un centenari després.

En efecte, en solemne sessió plenària ⁽¹⁾ i per unanimitat, la Corporació municipal "deseando conmemorar el cuarto centenario del descubrimiento de las Américas y perpetuar la memoria del sabio e inmortal Cristóbal Colón", va acordar donar el nom del distingit navegant a la plaça que en aquell moment es coneixia com "del Mercat". Cal dir que aquesta retolació era ben recent, de tan sols cinc anys enrere, quan un altre acord de l'Ajuntament ⁽²⁾ va suprimir la denominació de "plaça de Sant Miquel" que recordava el sant titular de la capella central a l'antic fossar de la vila que allí va existir. L'esplanada de terra que va deixar servir per fer mercat com a extensió del que es celebrava originalment tots els dissabtes a la plaça Major porxada (i que va durar, coexistent amb aquest, fins al 1905).

Però tornem a la commemoració

centenària. Segurament l'acord inicial, pres el dia 4 d'octubre, els va semblar poca cosa als regidors d'aleshores, perquè en un altre plenari que es va celebrar a penes cinc dies més tard ⁽³⁾, i després de lleugera discussió, la Corporació va acceptar la suggerència presentada pels senyors Verdià i Moreno i va acordar com a ampliació del que ja havien determinat que el que es deia "carrer dels torners" s'anomenara en avant "calle de Colón".

A migdia i per la nit del dia dotze, que va caure en dimecres, es van fer voltejar les campanes i, a boqueta nit, retreta per la banda de música. A la matinada del tretze hi hagueren més campanes i passacarrer i, després d'una missa solemne a l'Arxiprestal, es van descobrir els corresponents taulells retolats a la plaça i al carrer. La festa va concloure a la nit amb una serenata musical a la mateixa plaça. Quant a les despeses motivades per les plaques ceràmiques, es van carregar a la partida d'Imprevists del pressupost municipal.

I no ha estat aquest l'únic centenari de nivell extralocal amb repercussió a la toponímia urbana. El primer d'abril de 1905 el Governador Civil de la província feia arribar al Consistori una comunicació oficial recordant l'interés del Govern en donar esplendor a la celebració del tercer centenari de la publicació de la primera part del Quixot ⁽⁴⁾.

Els regidors no es van fer gens de pregar i al plenari de finals del mateix mes ⁽⁵⁾ escoltaren amb atenció la proposta del senyor alcalde que, amb florida prosa, així s'expressava: "Uno de los más sagrados deberes de toda Nación es honrar la memoria de aquellos de sus hijos que en las ciencias o en las artes sobresalieron y que con sus obras immortalizaron el pueblo que les sirvió de cuna. En este sentido nadie puede equipararse en España a Don Miguel de Cervantes y Saavedra que después de haber sufrido la pérdida de un brazo (sic) en defensa de la madre patria, dio a luz su inmortal obra del Quijote de la Mancha, que vertida a todos los idiomas ha recorrido en triunfo el mundo

entero, siendo reputada universalmente como una de las mejores joyas literarias", i animats per tan eloquent moció (que encara continuava prolixament), van acordar designar el cèntric carrer "de Mauro" amb el nom de l'insigne novel·lista.

L'acte de retolació es va produir el dia 7 de maig i, després de descobrir el taulell retolador, la comitiva formada per la Corporació Municipal, junta organitzadora de l'esdeveniment, representants de les entitats culturals de la localitat i nombrós públic, va prendre carrer Major i raval de Sant Pasqual avant per inaugurar d'una mateixa tanda el nou jardí de la plaça del Sant.

I no van acabar ací els festeigs. El dilluns dia 8, a les tres de la vesprada es va fer un festival escolar al magatzem que el senyor Latorre tenia al carrer de la Morera ⁽⁶⁾ on es van llegir poemes i es van sortejar exemplars del Quixot; i el dia 9 es va celebrar missa funeral cantada per l'etern descans de l'ànima d'en Miguel de Cervantes a les nou del matí i, a les huit de la nit, una vetla musical i literària a l'esmentat magatzem de Latorre, registrada com a "grandiosa" pels cronistes de l'època ⁽⁷⁾ i que ens fan lamentar que aquestes commemoracions, amb retolació o no de carrers, no es repetiren més a sovint.

NOTES:

- (1) Arxiu Municipal de Vila-real. Llibre d'actes de 1892. Doc. 147. Sessió de 4 d'octubre. Fol. 113 vº.
- (2) A. M. V. Llibre d'actes de 1887. Doc. 142. Fol. 116 rº.
- (3) A. M. V. Llibre d'actes de 1892. Sessió de 9 d'octubre. Fol. 115 rº.
- (4) Real Ordre del Ministeri d'Instrucció Pública de 12 de febrer de 1905.
- (5) A. M. V. Llibre d'actes de 1905 (sense nº cat.). Sessió de 29 d'abril. Folis 30-31.
- (6) Actualment és el carrer del bisbe Rocamora i el local va ser més tard el cinema "Bahia".
- (7) Benito Traver, pvre., "Efemérides de Villarreal". Pàg. 52.

J. Heredia Robres

Carrer de Colom

Carrer de Cervantes